

Kapitel 2. Handels- og forbrugsmønstre i Danmark

Johannes Ravn Jørgensen
Danmarks JordbrugsForskning
Afdeling for Plantebiologi
Forskningscenter Flakkebjerg
4200 Slagelse
E-mail: Johannes.Jorgensen@agrsci.dk

Indledning

Vinterhvede er den største og vårhvede den mindste kornafgrøde i Danmark, både med hensyn til produktion og areal. Den totale produktion af vinter- og vårhvede har med store årsvariationer ligget på henholdsvis 4.700.000 og 40.000 tons gennem de sidste 6 år (Tabel 1). Arealmæssigt afspejler det sig i, at vinterhvede dækker ca. 650.000 ha og vårhvede 7.500 ha (Tabel 2). Årsvariationen i produktionen er betinget af størrelsen af kornarealet og vækstforholdene det enkelte år. Vårbyg er den næststørste kornafgrøde, hvilket til dels kan tilskrives det faktum, at maltbygproduktionen næsten udelukkende er baseret på vårbyg, der kan afregnes til en højere pris. Derudover kan vårbyg have sædskifte- og dyrkningsmæssige fordele. Den samlede danske kornproduktion udgør med sine 4,4 pct. af de 15 EU landes samlede kornproduktion en forholdsvis stor andel af EU's kornproduktion, idet det danske landbrugsareal kun udgør 2,1 pct. Således har Danmark den 6. største kornproduktion i EU efter Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Spanien og Italien.

Tabel 1: Kornproduktion i Danmark 1995 – 2000, 1.000 tons.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ¹⁾
Vinterhvede	4565	4729	4902	4894	4433	4640
Vårhvede	33	28	63	34	37	50
Rug	495	343	453	538	248	290
Vinterbyg	1131	1068	1047	940	884	820
Triticale	-	-	70	142	251	240
Vårbyg	2768	2885	2840	2625	2791	3160
Havre og blandsæd	158	164	155	161	130	230
Korn i alt	9150	9218	9529	9334	8774	9440

Kilde: Danmarks Statistik. ¹⁾ Foreløbige tal.

Tabel 2: Kornareal i Danmark 1995 – 2000, 1.000 ha.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ¹⁾
Vinterhvede	600	669	672	673	629	627
Vårhvede	6	5	12	6	8	9
Rug	96	75	84	105	51	56
Vinterbyg	185	198	176	162	155	148
Triticale	5	6	13	28	54	49
Vårbyg	529	535	538	517	566	598
Havre og blandsæd	31	26	30	31	26	45
Korn i alt	1447	1514	1525	1530	1497	1532

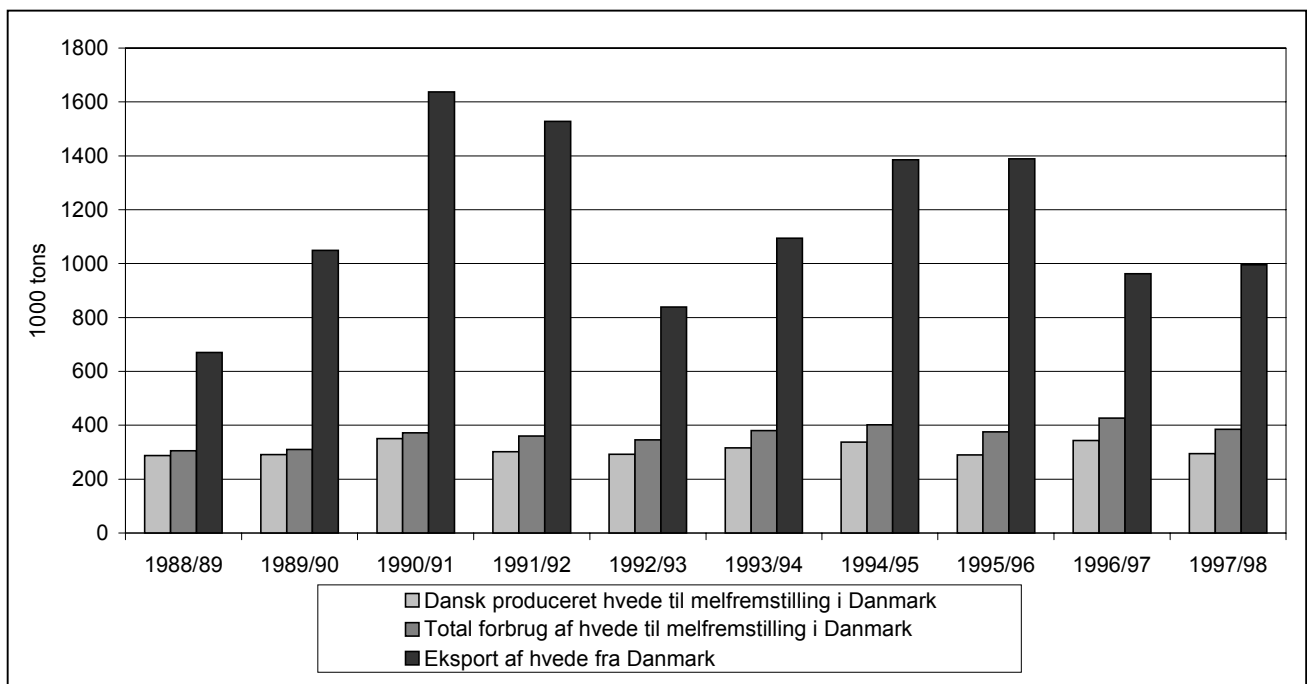
Kilde: Danmarks Statistik. ¹⁾ Foreløbige tal.

Anvendelse

Den primære anvendelse af den danske hvedehøst er til foder (ca. 2/3). Dansk hvede anvendes dog også i vid udstrækning til produktion af hvedemel i Danmark (Figur 1). Forbruget af hvede til melfremstilling i Danmark har i de sidste 10 år ligget mellem 300.000 og 425.000 tons. Den dansk producerede hvedes andel heraf er over denne periode dalet fra at udgøre ca. 95% til 80%. Der er dog udsving mellem de enkelte år, hvilket kan tilskrives variation i kvaliteten af den dansk producerede hvede.

Der foreligger imidlertid ingen statistiske tal for, hvor stor en andel af den eksporterede hvede der anvendes til brødfremstilling. Dansk hvede har dog svært ved at konkurrere med sorterede højkvalitetshveder fra Tyskland og Frankrig, og der er undertiden vanskeligheder med afsætningen.

Det fremtidige forbrugsmønster i Danmark af hvede til melfremstilling tyder på, at udenlandsk hvede (primært tysk og fransk) overtager en stigende del af markedet. Dansk hvede vil formentlig stadigvæk udgøre den største andel, men de eksisterende gødningsnormer kombineret med de klimatiske betingelser gør det sværere at producere brødhvede i Danmark.

Figur 1: Udvikling i forbruget af dansk hvede og det totale hvedeforbrug til melfremstilling i Danmark samt eksporten af hvede fra Danmark (Kilde: Danmarks Statistik, Foreningen af Danske Handelsmøller).

Forventningerne til de kommende år

Forventningerne til de kommende år er, at vinterhvede- og vårbygarealet vil stige, denne forventning beror til dels på, at arealet med oliefrø vil falde på grund af en reduceret hektarstøtte. Dette vil dog ske på et marked, hvor interventionsprisen sænkes for at tilpasse sig verdensmarkedet, idet målet med Agenda 2000 er at forbedre kornets konkurrenceevne såvel på det indre marked som på verdensmarkedet. Den hvede, der umiddelbart ønskes intervenseret af EU, er brødhvede. Interventionskriterierne (Tabel 3 og 4) er imid-

lertid strammet for at sikre, at det er kvalitetshvede der dyrkes og intervereres, og for at denne kan afsættes på det internationale marked. Konsekvensen heraf vil være, at det i de kommende år må forventes, at store dele af vinterhvedeproduktionen ikke kan opfylde interventionskravene. Dette vil så kun kunne handles som foderkorn. Man må ligeledes forvente, at problemet med at opfylde interventionskravene vil blive særligt udtalt på de bedre jordtyper, hvor udbyttet traditionelt er højt, idet den tilførte kvælstof, der indlejres i proteinet, fortyndes af den relativt større stivelsesindlejring.

Tabel 3: Interventionskrav til brødhvede gældende fra november 2000.

Generelle krav		Kornet skal have den for høståret for den pågældende kornart karakteristiske farve, skal have en sund lugt og skal være fri for levende skadedyr (herunder mider) i ethvert udviklingsstadium.
Vandindhold	Basis:	14,0 pct., maksimum: 15,0 pct. Vand
	Regulering:	13,4 - 10,0% vand stiger prisen med 0,1 euro pr. tons pr. 0,1% vand. 14,1 - 15,0% vand falder prisen med 0,2 euro pr. tons pr. 0,1% vand, svarende til ca. 1,5 kr. pr. tons pr. 0,1 pct. vand over 14,1. Ingen intervention af korn med over 15,0 pct. vand.
Rumvægt	Basis:	76 kg/hl
	Regulering:	75-76: -0,5 euro/tons 75-74: -1,0 euro/tons 74-73: -1,5 euro/tons Under 73: afvises
Faldtal	Minimum:	220
Zelenytal	Minimum:	22, mellem 22 og 30 kræves dejtest på at dejen ikke er klæbrig
Ikke mangelfrit korn	Maksimum	12,0%
a) Heraf højst, pct. knækkede kerner		5,0%
b) kornbesats (urenheder)		7,0%
c) spirene kerner		4,0%
d) andre urenheder (Schwatzbesatz)		3,0%

Tabel 4: Interventionskrav til proteinindholdet i hvede.

Høst	1999	2000	2001	2002
Min. protein indhold	0%	10%	10,3%	10,5%
Prisreduktion (euro/tons)				
11,5 - 11,0 %	-1,0	-1,5	-2,0	-2,5
11,0 - 10,5 %	-2,0	-3,0	-4,0	-5,0
10,5 - 10,3 %	-3,0	-5,0	-5,0	Afvises
10,3 - 10,0 %	-3,0	-5,0	Afvises	Afvises
10,0 - 9,5 %	-4,0	Afvises	Afvises	Afvises
9,5 - 9,0 %	-5,0	Afvises	Afvises	Afvises